

פרוטוקול מס' 251
מישיבת ועדת העבודה ביום ד' י"ב כשבט תשל"ו, 14 בינואר, 1976, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- ש. ארבלי-אלמזלינו - יו"ר
- א. אבטבי
- מ. גז
- פ. גרופר
- ל. דיציאן
- מ. דרובלס
- מ. ורטמן
- י. כהן
- מ. כהן
- ד. לוי

מוזמנים:

- מ. גלס
- א. פינק
- א. איסרוב
- י. רוזם
- מ. תמיר

רכז מידע לוועדה: א. בכבר

מזכירה הוועדה: מ. משולם

רשמה: מ. הלנברג

סדר-היום:

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (חגמולים ושיקום) (תיקון מס' 11), תשל"ה - 1975.

772-

(תק"ח ג"מ 201.76)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני פותח את הישיבה.

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום)
(תיקון מס' 11), תשל"ה-1975

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: בישיבה הקודמת הגענו לסעיפים 6 ו-7. החלטנו שנדון בהם ביחד, כי מדובר בהם על אלמנה שנישאת ועל המענק והתגמול שהיא צריכה לקבל אחרי נשואיה, עבור ילדיה ועבור עצמה.

אני מציעה שנדון בשני סעיפים אלה אחרי שנסיים את הדיון ביחד סעיפי החוק.

סעיף 9 - החלפת סעיף 22 - הפחתות

מ. תמיר: סעיפים (ד) ו-(ה) הם חזרה על הקיים בחוק הנוכחי. השינויים העיקריים הם בסעיפים (א), (ב) ו-(ג). הסעיף החדש בהפחתות היה מסורבל ביותר והשופטים הביעו דעתם, תמיד, שצריך לפשט אותם. הפעם נעשה ניסיון לפשט סעיפים אלה.

מ. גלס: עד כה המתן של התגמול להורים השכולים היה מותנה במצב הכלכלי ובגיל ההורים. המחשבה היא שכיום כל הורה שכול, ואפילו הוא רוטשליד, זכאי לתגמול מינימאלי. זה העיקר בשינוי. להורה השכול, האמיד, מובטח בדרך-כלל שיעור של 15% מהתגמול המקסימאלי. ליתר דיוק: התגמול איננו יכול לרדת מ-15% של התגמול המקסימאלי. לפיכך נמצא שעכשיו נכנסת למעגל של מקבלי תגמולים קבוצה מסויימת של הורים שכולים שעד כה לא היו זכאים לתגמולים בכלל ומעתה הם יהיו זכאים לתגמול מינימאלי של 15%.

מ. תמיר: סעיף 9 מדבר בעיקר על הפחתות מסכומי התגמולים. מוצע לשנות את הסעיף גם כדי לפשט את החישובים, וכן הוצאנו מסעיף ההכנסה תגמולים שמקבלים אנשים מגרמניה בעד נזקי בריאות, לא רק הגימלאות אלא רק מה שהם מקבלים בגלל נזקי בריאות. אנשים טענו שהם מקבלים סכומים אלה בגלל מצב בריאותם, והם זקוקים לכסף לצרכי בריאות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: האם כל אחד מן ההורים זכאי בנפרד לתגמול?

מ. תמיר: התגמול בנוי בצורה כזו שזוג הורים מקבלים 100% מדרגה ז"ב. הכנסותיהם של ההורים נחשבים ביחד לצרכי התגמולים. כך היה גם בעבר.

מ. גלס: נניח שהאב משתכר 4000 לירות והאשה - 2000 לירות, כיצד יהיה החישוב?

מ. תמיר: הם מקבלים את המינימום - סכום הנע מסביב לסכום של - 300 לירות לחודש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני שואל את כל הורה מקבל בנפרד את השיעור של 15%.

מ. תמיר: לא. כשהם ביחד הם מקבלים 15%. אם הם חיים בנפרד הם מקבלים שיעור של 15% לבודד

ואז החישוב הוא שונה.

האם כוונתך היא למצב כשהם חיים בנפרד?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אז הם מקבלים תגמול בנפרד.

מ. תמיר:

אם יש למישהו מהם הכנסות גבוהות מאד, כל אחד מהם יקבל 15% מן המקסימום של

א. איסרוב:

80%.

זוג מקבל תגמול לפי דרגה י"ב ואילו בודד מקבל 80% מדרגה י"ב, דהיינו

י. רוזם:

1368 לירות. כיום זוג הורים מקבלים את המינימום של 15% אם יש להם הכנסה של 2700 לירות. בודד מקבל 15% כאשר יש לו הכנסה של 2154 לירות. זאת אומרת, שעד הכנסה של 2700 לירות לזוג ו-2154 לירות לבודד הם מקבלים באופן יחסי. עד כה היו הורים שלא היו זכאים לקבלת התגמול בגלל מחסום בחוק מס הכנסה. כיום ביטלנו זאת וכל הורה זכאי לתגמול מינימאלי של 15%, נוסף לתוספת עבור ילדים וכו'.

מה הדין כשאב שכול נושא לאשה אם שכולה?

ד. לוי:

יכול להיות שנראה אותם כיחידה משפחתית ששיכלה שני בנים ואז התגמול הוא 150%.

א. איסרוב:

כפי שהדבר מנוסח עכשיו, הייתי אומר שמקרה כזה לא נכלל, מכיון שבסעיף קטן (ב) מדובר על שכול הגר יחד עם בן זוגו השכול, בגלל "ה" הידיעה ניתן ללמוד שהכוונה היא שהם שיכלו אותו בן, כלומר, הנספה צריך להיות משותף לשניהם.

מ. גלס:

אינני רוצה להאבק עכשיו על צירוף הכנסותיהם של ההורים, כבר עשינו את הויכוח הזה בקשר לחוק אחר. מכל מקום, הצירוף הזה איננו לרוחי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בסעיף (ה) (2) מדובר על מקרה שהורה מפסיד את התגמול שלו. אם אתם קובעים שבכל מקרה ובכל תנאי ההורה זכאי לתגמול של 15%, מה הדבר שבגללו הוא עלול להענש?

ל. דיציאן:

מדובר על כך שקצין התגמולים רשאי להורות זמנית, עד שהורה יגיש את

מ. תמיר:

הדו"ח.

סעיף זה בא כדי לאלץ הגשת הדו"ח.

מ. גלס:

יש אדם אשר מסתפק במינימום של 15%, אותו אתם נותנים בכל מקרה, אולי גם מפני שאין הוא רוצה למסור פרטים על ההכנסות שלו.

ל. דיציאן:

אתה צודק.

א. איסרוב:

אני מציע שנוסיף "ובלבד שסכום ההפחתה לא יעלה על 85% מן התגמולים".

מ. תמיר:

סעיף 9 נחקל בתיקון סעיף (ה) (2) על-ידי התוספת "ובלבד שסכום ההפחתה לא יעלה על 85% מן התגמולים".

סעיף 10 - ביטול סעיף 29

סעיף 10 נתקבל.

סעיף 11 - חיקון סעיף 29א

מה הטעם בקביעת גיל 25 ולא שחרור מצה"ל?

ד. לוי:

ל. דיציאן:
אני מצטרף להערתו הצודקת של חבר-הכנסת דוד לוי. נוסף לכך מפריעות לי המלים "חלק מסכום המענק" ללא הגדרה ולפיכך נמצא שהדבר יכול להיות נתון לשיקול דעתו של הקצין או לשרירות לבו של הקצין.

י. רוזם:
עד כה מענק נישואין ניתן ליתום רק עם נישואיו. הסכום היה 15,000 לירות והוגדל ל-25,000 לירות. אנשי הארגון טענו שיש כאלה שאינם נישאים אבל כשהם מגיעים לגיל מסויים הם מבקשים להסתדר וכיצד אפשר לא לאפשר להם זאת? כיצד מחולק המענק? סכום של 20,000 לירות ניתן לצרכי דיור ו-5,000 לירות ניתנים לצרכים אחרים. לכן נאמר שעם הנישואין יקבל הבן סכום של 25,000 לירות, אבל אם הוא מגיע לגיל 25 ולא התחתן - יקבל לפחות 20,000 לירות, הסכום המיועד לעזרה ברכישת דירה. זה כתוב בתקנות.

ל. דיציאן:
אם כן, צריך להיות מצויין כאן "כפי שנקבע בתקנות".

מר פינק:
אפשר לקבוע כל גיל אחר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
לגבי המענק, הייתי מדברת על כל גיל שהוא יש לי השגה לקביעת גיל 35 ליתום. אני סבורה שבקביעה זו יש משום חוסר אסתטיות. אני מבינה שיש מקום לסייע, אפילו עד גיל 30, אבל שהסיוע יהיה משמעותי כדי שאפשר יהיה להשתמש בו ולהנות ממנו. אני מציעה שלא נעלה את גיל היתום מ-30 ל-35 שנים. אני מסכימה שצריך לציין דברים ברורים על שיעור המענק.

אני בעד זה שהמענק לא יוגבל למקרה של נישואין, כי אנחנו יודעים מקרים שאנשים דוחים את נישואיהם עד שהם מסתדרים. לכן אני מציע שנדבר על כל גיל אחרי 18 או עם השחרור משירות החובה בצה"ל.

א. איסרוב:
הבקשה לשינוי הגיל באה מצד נציגי ארגון יד לבנים.

מר פינק:
אם מבטלים את התנאי של הנישואין לשם קבלת המענק, כי אז מוצא העוקץ מכל העניין וניתן לקבל את המענק בכל גיל גם ללא נישואין.

מ. גלם:
נתקן את הסעיף ונאמר: קצין התגמולים רשאי לשלם לילדו של נספה חלק מסכום המענק למטרת רכישת דירה לצורך מגוריו אף אם נכנס לבריית הנישואין.

מר פינק:
לדעתי, לא צריך לדבר דווקא על רכישת דירה. יכולה להיות גם דירה בשכירות.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
נדבר על דירה למטרת דיור.

סעיף 11 - תיקון סעיף 29א נחקבל עם התיקון של מחיקת ההגבלה בדבר הגיל.

סעיף 12 - החלפת סעיף 29ד

ל. דיציאן:
אני מבקש להעיר שהתשלומים האלה חייבים במס הכנסה.

מ. גלס:
נדמה לי שהתשלומים על פי החוק הזה פטורים ממס הכנסה. אינני יודע אם הפטור חל גם על התגמולים או רק על ההטבות מסוג זה שבסעיף הנדון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
לדעתי, חבל שההגבלה בוטלה, כי אני חוששת שההורים יימנעו מלצאת לחופשה.

סעיף 12 - החלפת סעיף 29ד נתקבל.

סעיף 13 - תיקון סעיף 30

מ. חמיר:
מדובר כאן בתיקון טכני, החאמת סעיפים.

מ. גלס:
סעיף 30 דן במה שאנחנו מכנים היוון, זאת אומרת, שאלמנה יכולה להמיר את החלק האישי שלה בתשלום חד-פעמי. זו המרה של תגמול, בדרך-כלל לשם פתיחת עסק.

מ. חמיר:
אלמנה המבקשת להמיר את התגמולים, היא יכולה להמיר את התגמולים שלה בלבד ולא את אלה של ילדיה.

ד. לוי:
אני חושש קצת מאפשרויות ההמרה ולכן אני שואל אם לא כדאי לבדוק אפשרות של מתן חלק מהסכום הזה כהלוואה אשר תקוזז מהקיצבה של האלמנה.

ל. דיציאן:
כשהייתי נציג ציבור בבית-הדין לביטוח לאומי הייתה שם בעיה דומה. אני מניח שקצין התגמולים יבדוק היטב כל מקרה לגופו, החוק איננו מחייב אותו להענות לבקשה, ורק אם יהיה משוכנע שהדבר הוא לטובתה של האלמנה יפסוק בחיוב. במקרה של המוסד לביטוח לאומי, יש אפשרות של ערעור בפני בית-דין לעבודה, אשר דן בעניינים מסוג זה. מתוך הנסיון נוכחתי לדעת שיש זהירות מרובה ביותר לפני שמחליטים על בקשת היוון. אני מניח שגם קצין התגמולים בודק ומברר כל בקשה ואין הוא מאשר בקשה כדבר המובן מאליו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
כל סעיף 30 לא נראה לי. כאשר אדם מהוון חלק מן הקיצבה שלו, לחקופה מסויימת, החישוב הוא אחר. פה קובעים שהסכום לא יעלה על 60 חודשי תגמול, דהיינו, חמש שנים, ואחריהן אי-אפשר לשוב ולקבל תגמול. הדבר הזה איננו מובן לי. גישתו והיסוסו של חבר-הכנסת לוי נראים לי. לדעתי, יש לחקן את הסעיף כולו. צריך להעמיד את הסעיף הזה על בסיס אחר לחלוטין, ואולי צריך לעשות זאת בהזדמנות זו כאשר מדובר על תיקונים טכניים, או אם משרד הבטחון חושב על תיקון הסעיף - מה הטעם שנעשה עכשיו תיקון טכני בלבד?

מ. גלס:
התיקון הטכני הכרחי.

מר פינק:
נביא הצעה לתיקון הסעיף הזה ויכול להיות שנציע לבטלו, כי הוא עומד בסתירה להחלטה בדבר תגמול מינימאלי של 15%.

אני מבקש להעיר ולציין שעד היום השתמשו באפשרות הגלומה בסעיף 30 בצורה סלקטיבית וזהירה ביותר. לא זכור לי שהיה מקרה של אלמנה שנעשה אתה הסכם המרה. כאשר היה מדובר על הורים, זה נעשה באופן סלקטיבי וקפדני ביותר. מכל מקום, בפרקטיקה יש עכשיו הצעה לתיקון הסעיף הזה, כדי שאנשים אשר קבלו אפשרות להמיר את התגמול בסכום חד-פעמי וחזרו בהם, יוכלו לחזור לשיטה של תגמולים. כאמור, אולי יוצע לבטל את הסעיף.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
או לבטל את הסעיף או לתקן אותו, או לדבר על הלוואה במקום היוון. אנחנו רושמים לפנינו את הודעתו של נציג משרד הבטחון, שהם תמימי דעים אתנו שיש צורך לשנות את סעיף 30. אני מבינה שעד לתיקון הסעיף יש צורך שנאשר את התיקונים הטכניים.

סעיף 13 - תיקון סעיף 30 נתקבל. אנשי משרד הבטחון יביאו הצעה לשינוי אפשרויות היוון.

סעיף 14 - תיקון סעיף 36א

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
מה פירוש "לפי הקבלה שנקבע בממשלה", כפי שנאמר בסעיף 36א?

א. איסרוב:
מפעם לפעם הממשלה משנה את כינויי הדרגות ולכן אנחנו מדברים על הקבלה.

סעיף 14 - תיקון סעיף 36א נתקבל.

סעיף 15 - הוראת שעה

מ. תמיר:
סעיף זה נותן גושפנקה רשמית למעשה שנעשה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אנחנו מבקשים להימנע בעתיד מבקשת אישורים רטרואקטיביים, אפילו מדובר על טובת האזרח.

סעיף 15 - הוראת שעה נתקבל.

סעיף 16 - הוראת הבהרה

ל. דיציאן:
חשלום מזונות הוא מסוג הדברים שניתנים לשינוי מפעם לפעם. בסעיף 13 מדובר על "שינוי ניכר", מהו שינוי ניכר? האם חוספת יוקר של 12% היא בבחינה שינוי ניכר?

מ. גלס:
המשמעות המעשית של הסעיף היא קטנה. לפי הנהוג, עד כמה שידוע לי, לפי דין תורה משלמים מזונות כל זמן שנישואין קיימים. נפקעו הנישואין - מקבלת האשה את הכתובה ופיצוי חד-פעמי. ענין המזונות אחרי הנישואין זה ענין שחל בדתות אחרות.

ל. דיציאן:
אינני מקבל את דעתו של מר גלס. בהסכם הגירושין יכול להיות סעיף הקובע שיהיו מזונות. זה לא בניגוד לחוק.

מ. גלט:

נכון.

ל. דיציאן:

אם כן, מה הדין במקרים כאלה? לי נראה
כדבר ברור שכאשר יש סעיף כזה התשלומים
ניתנים לשינויים בהתאם לשינויים החלים ביוקר המחיה.

אני שואל את נציגי משרד הבטחון אם לא
רצוי ללכת בעקבות מה שאושר על-ידי בית-המשפט העליון. יש שנים - שלושה
פסקי דין של בית-המשפט העליון אשר אשרו את סמכותו של בית המשפט הדין
במזונות, להצמיד את תשלום המזונות לאינדקס יוקר המחיה.

כל עוד היתה תוספת יוקר בשיעור של 3% - 4%
יכולתי להביא את המושג "הבדל ניכר", אבל אם בשנת 1974 היתה תוספת של
34% ויש המעריכים שהשנה היא תהיה 50% - יש מקום להצמדה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

למה? האם ההצמדה צריכה להיות לתגמול או
לשכר הממוצע במשק?

ל. דיציאן:

לתגמול. אין לי ספק שעניין זה טעון בירור
נוסף.

מ. תמיר:

הנקודה העיקרית כאן מתייחסת למענק נישואין.
לית מאן דפאליג שאשה גרושה איננה זכאית
למענק נישואין. היו כמה תביעות בנושא זה ודחינו אותן. יש כאן רק חיזוק
נוסף.

מ. גז:

אשה שנתאלמנה במלחמת ששת הימים, נישאה שנית
ונתאלמנה שנית במלחמת יום הכיפורים ועמדה
להינשא בשלישית, האם היא מקבלת מענק?

מ. תמיר:

כן.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מסכימה שגרושה איננה צריכה להיות
זכאית למענק נישואין. מכל מקום, אנשי משרד
הבטחון יבדקו את סעיף 13א רבתי, כדי לשמור על החלק הריאלי.

סעיף 16 - הוראת הבהרה נתקבל.

סעיף 17 - תחילה

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני שוב חוזרת ומבקשת שלא נעמוד במצב
שנאלץ לתת אישורים רטרואקטיביים.

מ. תמיר:

יש דברים שאנחנו נאלצים לעשות אותם בלחץ
של זמן ואין אפשרות אחרת.

סעיף 17 - תחילה נתקבל.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מבקשת להזכיר שהופיעו לפנינו נציגים של
ארגון יד לבנים וכתוצאה מאותה פגישה הם
שלחו לנו תזכיר. ביקשתי שאנשי משרד הבטחון יבדקו את הסוגיות שהם העלו
ואם אפשר לכלול אותן בהצעת החוק הנדונה ולא לדחות אותם לתיקונים שיהיו
בעתיד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: הסעיף הראשון בתזכיר של ארגון יד לבנים דן בזכויותיהם של הורים שכולים לפני 1948. היו פניות שונות בענין זה והתשובה היא ששר הבטחון הניח על שולחנה של הממשלה הצעת תיקון שבאה להכיר בזכויותיהם של הורים שכולים לפני 1948.

מ. גלס: ענין זה יועמד לדיון בישיבת הממשלה ביום ראשון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: אם יש הסכמה בענין זה, מדוע לא נכנים את הנקודות האלה לחוק שאנחנו דנים בו היום?

מר פינק: לפי מיטב הבנתי, יש כיום דרכים מקובלות לשינוי של חקיקה או יוזמה לחקיקה. יש הצעות חוק של חברי כנסת, ויש הצעות חוק שהן פרי או תוצאה של יוזמה הבאה מצד ועדה או קבוצה בציבור. הענין הנדון והמצויין בתזכיר של יד לבנים נבדק, אולי לא בדרך המקובלת ביותר ואולי לא בדרך של בחינה ציבורית, אבל הוא נבדק בתאום עם ארגון יד לבנים וכתוצאה מכך הממשלה, במקרה זה שר הבטחון, הגיש הצעה לתיקון החוק והיא הועברה לאישורכם. התזכיר המצויין על-ידי היושבת-ראש לא הוגש לשר הבטחון ואילו אני קיבלתי אותו לפני שלושה ימים. אנחנו מוכרחים לבדוק את הדברים המצויינים בתזכיר זה.

אשר לנושא הקונקרטי: שר הבטחון הגיש לממשלה הצעה והיא תדון בישיבת הממשלה ולאחר אישורה בממשלה תועבר לכאן. אינני יודע אם יש כאן ענין טכני או יותר מזה.

מ. גלס: זה דבר מהותי.

מר פינק: לכן אני מציע שנבקש שכל הנושאים אשר הועלו בתזכיר הנוסף של ארגון יד לבנים יועברו אלינו לבחינה המקובלת. יש בחוק מספר סעיפים נוספים שאנחנו מבקשים להכניס בהם שינויים, ורצוי שהדברים יעשו ביחד.

מ. גז: אני מתפלא שלא נקבע הסדר אוטומטי לגבי ההורים השכולים ממלחמת השחרור ושהדבר לא בא על תיקונו במשך 28 שנים, כי במה הורים אלה פחות שכולים מהורים אחרים? יש צורך לתת דחיפה ויוזמה כדי שהתנאים השונים יושוו בהקדם האפשרי ואינני יודע אם יהיה לא נכון לקבוע במקרה זה רטרואקטיביות של מספר שנים. זה ענין אנושי ממדרגה ראשונה, כי כיום מדובר על הורים זקנים.

ל. דיציאן: אין ספק שהדבר חשוב אבל מכיון שהענין עומד להיות נדון בממשלה אני מציע שאם הענין יהיה בשל תוך שבוע - שבועיים, אולי מוטב שהשינויים לא יוכנסו להצעת החוק שדנו בה היום כי בכך נעכב גם אותה. אם הענין לא יבוא על תיקונו בישיבת הממשלה - נעמיד על סדר היום שלנו את ההצעות השונות שצויינו בתזכיר של ארגון יד לבנים והוועדה תוכל ליזום הצעת חוק ולהניח אותה על שולחן הכנסת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: לא הייתי מעלה את הענין אלמלא ידעתי שהוא מוכרע בממשלה, מבחינה עקרונית. מדובר על כך שההצעה שהועלתה על-ידי ארגון יד לבנים תיכלל בתיקון מס' 11, זה התיקון המונח לפנינו. הענין לא הוכנס לתיקון מס' 11. נשאלת השאלה אם לא כדאי לקצר את ההליכים של החקיקה ולהכניס את התיקון להצעת החוק שלפנינו, ואפילו נאלץ לעכב אותה לשבוע ימים.

יש אישור עקרוני של הממשלה.

מ. גלס:

אני מוכנה להמתין להצעת הממשלה כדי שנכלול אותה בתיקון הנדון.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

על שולחן הממשלה עומדת אך ורק השאלה של משפחות הנספים לפני הקמת המדינה. יתר ההצעות של ארגון יד לבנים אינן עומדות לדיון.

מ. גלס:

אנחנו מבקשים ששר הבטחון יזרוז את הממשלה להתליט בענין זה כדי להקל על הפרוצדורה המתלווה לאישור. במקרה כזה תהיה זו הצעה מטעם הממשלה, ונראה בכך יוזמה ברוכה של הממשלה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אולי יהיה אפקטיבי יותר אם היושב-ראש תפנה אל שר הבטחון ותפנה תשומת לבו לכך שהוועדה עומדת לסיים את הדיון בהצעת התיקון והוא מוזמן להשתתף בישיבת הוועדה. אני חושב שהזמנה כזו לשר הבטחון תהיה תמריץ לממשלה.

ד. לוי:

אני מקבלת את ההצעה בתיקון, שנבקש מנציגי משרד הבטחון להודיע לשר הבטחון שאנחנו מבקשים שהוא יבקש מראש הממשלה להעמיד את הסעיף על סדר יומה של הממשלה בישיבתה ביום ראשון, כי אנחנו מעכבים לשבוע את אישור הצעת התיקון על-מנת שנוכל לכלול בה גם את הצעת הממשלה, דבר שיש בו כדי למנוע עיכוב בשל הליכים המתחייבים מדרכי החקיקה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אשר ליתר ההצעות של ארגון יד לבנים. יש נקודות שהן בגדר הצעות חדשות, ויש הצעות אשר קשורות ישירות לסעיפים שדנו בהן. אציין את הנושא של סעיף 12(4)(ב). קיימנו דיון בסוגיה זו ומר גלס הציע הצעה שיש בה מוצא.

מ. גלס:

התיקון הזה נתקבל. ההצעה להוסיף לפקודת הנזיקין את נפגעי הדרכים, נתקבלה. זה ענין טכני.

ענין טכני.

דנו בענין העצה הרעה ואמרנו שצריכה להינתן אפשרות לחזור בהם כעבור תקופה מסויימת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

היתה נקודה נוספת שהתייחסנו אליה - אב שכול שנשא אשה שאיננה אם שכולה. נשאלה השאלה אם זוג כזה צריך לקבל את התגמול כזוג או כבן משפחה יחיד.

מר פינק:

לא סיימנו את הדיון בנקודה זו. יש כאן הקבלה לגבי מי שקיבל המרה והסכמנו שתהיה אפשרות להחזיר להם את הזכויות תוך תקופה מסויימת מיום קבלת הסכום החד-פעמי. אני מציע שהדברים האלה ייבדקו במקביל.

אשר לחגמולים הניתנים לאחר האסון למי שאיננו שכול. הודענו כאן את עמדתנו ונכלול אותה בהצעה שנגיש.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: למה לדחות זאת?

א. איסרוב:
יש מקרים שאב שכון נושא אשה שאיננה אם שכולה, השכול נפטר ונשאר בן הזוג שאיננו שכול, נשאלת השאלה אם הוא יהיה זכאי לתגמולים או לא.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
מה הדין כששני בני הזוג שכולים ואחד מהם נפטר?

א. איסרוב:
מי שנשאר מקבל תגמולים כיחיד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ונוסף לכך האשה מקבלת גם קיצבת שאירים?

א. איסרוב:
בוודאי. היא ממשיכה לקבל קיצבאות שלא בגין אותה עילה.

ל. דיציאן:
במקרה של גבר - הוא לא מקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
הוא מקבל אם יש לו ילד מתחת לגיל 18, או שאין הוא יכול לכלכל את עצמו, הוא

שהוא מעל לגיל 55 שנים.

מר פינק:
לזוג הורים החיים בנפרד ולא התגרשו, אנחנו מציעים לשלם לכל אחד מהם כמו להורה בודד

ולא להתנות את הדבר בגירושין.

בשלב זה הסכמנו לשני דברים: להקנות זכות לתגמולים לבן זוג של הורה שכול, שאינו שכול, ולשלם תגמולים נפרדים להורים שכולים החיים בנפרד אפילו לא התגרשו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
מר גלס יביא לפנינו הצעת ניסוח לשני הסעיפים האלה.

אנחנו חוזרים לסעיפים 6 ו-7.

חברי הוועדה העלו הצעות שונות בנושא הנדון בסעיפים אלה וביקשנו שהן תיבדקנה על-ידי אנשי משרד האוצר ומשרד הבטחון, כדי שנוכל להכריע מה ההצעה המתקבלת על הדעת, אשר תעלה פחות כסף ואשר יש בה כדי לשמש תמריץ ועידוד לאלמנה שתינשא, כי זו המגמה העומדת לפנינו: לעודד את האלמנות האלה להינשא ולאפשר ליחומים לגדול במשפחה רגילה פחות או יותר. אני מבינה שלמשרד הבטחון יש הצעה ואני מבקשת שנשמע עליה.

מר פינק:
לא אחייחם בדברי לפרובלמטיקה של נישואין שנית, מה ממריץ לנישואין ומה מונע אותם.

אחייחם קודם כל לנתונים הכספיים. התגמול לאלמנה ללא ילדים וללא הכנסות הוא לפי דרגה י' של הדירוג האחד - 1,525 לירות. זה התגמול המירבי. אלמנה שלה ילד אחד מקבלת תגמול בשיעור משכורת של עובד מדינה בדרגה ט"ו - 2,224 לירות. אלמנה שלה שני ילדים מקבלת משכורת לפי אותו דירוג פלוס 11% - 2,468 לירות. אלמנה שנישאת בשנית, שלה ילד אחד, מקבלת כיום 35% משיעור המשכורת של עובד מדינה בדרגה ט"ו - 778 לירות. על פי הצעת החוק המונחת לפניכם, בחוברת הכחולה, הצענו להעלות את השיעור ל-45%, דהיינו 1,000 לירות. באותה הצעה מוצע לתת עבור כל ילד נוסף שיעור של 24% מהתגמול לאלמנה שנישאה בשנית עם ילד אחד - 245 לירות, ועוד 141 לירות בגין גילום הוצאות, סכום שניתן עד כה על פי פנייה מיוחדת.

מר פינק: במלים אחרות, אלמנה שלה ילד אחד אשר נישאה בשנית חקבל 1,141 לירות ואלמנה שלה שני ילדים חקבל סכום של 1,527 לירות.

מ. כהן: ועבור שלושה ילדים?

מר פינק: עוד 245 לירות ועוד 141 לירות, דהיינו, 386 לירות.

אלמנה אשר נישאת בשנית מקבלת כיום מענק חד-פעמי בשיעור של 91,500 לירות, שעל-פי הניסוח המילולי של החוק פירושו ששים חודשי תגמול אבל למעשה זהו סכום השווה לשבעים-וחמישה חודשי תגמול שלה מכיוון שהוא מחושב לא לפי החלק שלה בתגמול אלא לפי שיעור גבוה-יותר.

מוצעות שתי הצעות אלטרנטיביות: האחת - להקטין את המענק החד-פעמי ל-50% מהנהוג כיום ולהעלות את התגמול החודשי עבור הילד הראשון ל-60% מדרגה ט"ו, פירוש הדבר סכום של 1,334 לירות. צריך לזכור שלסכום זה מתווספות 141 לירות בגלל גילום הוצאות. עבור כל ילד נוסף מוצע שיעור של 24% מתגמול עבור הילד הראשון, דהיינו, 320 לירות.

ההצעה השנייה אומרת להקטין את המענק לשיעור של 75% מהנהוג כיום ולהעלות את התגמול החודשי עבור הילד הראשון לשיעור של 50% במקום 45% שפירושו סכום של 1,112 לירות במקום 1000 לירות. לסכום זה יש להוסיף עוד 141 לירות. גם במקרה זה מוצע שיעור של 24% מהתגמול עבור הילד הראשון, לכל ילד נוסף. שתי ההצעות האלה מובאות לכאן לאחר שתואמו עם האוצר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: המצב הכספי הקיים כיום, לגבי אלמנות הנישאות בשנית, איננו מעודד אלמנות להינשא בשנית, כי צריך לזכור שאחרי נשואיהן הן חדלות לקבל את התגמול המגיע להן וזה בשעה שהעול הכספי הנופל עליהן איננו מוקל, כי לרוב הן נישאות לא לרווק אלא למי שהיה נשוי וגם עליו, קרוב לוודאי, מוטל עול כספי להחזקת ילדיו. הופיעו לפנינו גם שתי אלמנות אשר העלו את הבעיות העומדות לפניהן. הן ספרו שיש מספר לא מבוטל של אלמנות, איש איננו יכול לאמוד את מספרן, המעדיפות לחדש חיי משפחה ללא נישואין, תופעה שאין אנחנו מעונינים לעודד אותה. הועלו מספר הצעות ואמרנו שאסור להרע את מצבה של אלמנה הנישאת בשנית. ההצעות שהועלו אין בהן כדי להכביד על קופת המדינה. אמרנו שצריך אולי להקטין את המענק אבל להשאיר את התגמולים לה ולילדיה, או להשאיר את המענק, כולו או חלקו, ובמקום התגמול של האם להגדיל את התגמולים לילדים.

מתוך ההצעות שהביא לפנינו מר פינק אני מבינה שאין הצעה להשאיר את התגמול לאלמנה אבל מוצע להגדיל את ההקצבה לילדים, אולי כדי שלא תהיה בכך השפעה על חוקים אחרים. לאחר שיקול אני נוטה לקבל את הגישה הזאת, שיש בה גם כדי לפצות את האלמנה, אם כי בדרך עקיפה.

אני שואלת מה עדיף: להקטין את המענק ל-50% או להעמיד אותו על 75%.

ד. לוי: הועלתה גם הנקודה של גירושין אחרי שלוש שנות נישואין בשנית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זה לא קשור לתגמולים. נשאלה השאלה אם צריכה להיות הגבלה של מספר שנים, שלוש שנים או מספר אחר, או שמוטב להסיר אותה. משרד הבטחון יציע הצעה בענין זה. אני מבינה שיש נטייה לבטל את ההגבלה של שלוש שנים.

מר פינק:

אני רוצה להקדים ולומר מספר דברים לרקע, כי הועלה פה גם רעיון אשר קיבל ביטוי בפרסומים - להמשיך ולשלם לאלמנה שנישאה כאילו לא נישאה. הדבר הזה לא נראה לנו, הוא נוגד את העקרונות של התחיקה הסוציאלית בארץ ובמידה שידוע לנו, אין בעולם תחיקה המאפשרת קבלת פנסיה כמוצע. אנחנו ערים לבעיה שצריך להגדיל את התמיכה לילדיה של האלמנה, כשהיא נישאת בשנית, ואמנם, אנחנו מציעים להגדיל אותם לעומת המצב הקיים.

ל. דיציאן:

האם הסכום של 141 לירות הוא צמוד?

מר פינק:

הכל צמוד.

מ. גז:

מה מקבלת אלמנה ללא ילדים, הנישאת בשניה?

מר פינק:

היא מקבלת מענק חד-פעמי.

אנחנו מציעים להאריך את התקופה שבה ניתן לאלמנה לחזור ולקבל זכויותיה כאלמנה במקרה שנפקעו הנישואין השניים. אנחנו מציעים להאריך את התקופה לחמש - עשר שנים במקום שלוש כמקובל כיום.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לדעתנו, צריך לבטל את ההגבלה הזאת.

מר פינק:

לכאורה ניתן לוותר על ההגבלה אבל יחד עם זאת צריך להביא בחשבון גם מצב, לדוגמה, של אלמנה אשר היחה נשואה תקופה קצרה, נניח שנה - שנתיים למי שנספה, נשארה עם תינוק וכעבור תקופה קצרה נישאה לבעלה השני שיש עמו שני ילדים, והם חיים ביחד למעלה מעשר שנים. לפיכך נמצא שהזיקה של האשה לעילה אשר שימשה לה זכאות לקבלת התגמולים נעשית רופפת מאד, דהיינו, עם בעלה הראשון היא היחה תקופה קצרה ואילו עם בעלה השני היא היחה עשר או חמש-עשרה שנים, והוא נפטר. בעלה השני היה עובד מדינה או שעבד במקום עבודה מסודר, ובמקרה כזה נמצא שפעם היא חקבל פנסיה כאלמנה של עובד מדינה ופעם היא תהיה זכאית לזכויות של אלמנה לפי החוק הזה, בתוקף היותה אשתו של נספה שהיא חיתה אהו תקופה קצרה ביותר, לפני עשר - חמש-עשרה שנים.

ל. דיציאן:

אני מבקש לעורר את הבעיה של אלמנה ללא ילדים, שעליה לא חלות כל הטבות.

פרט למענק החד-פעמי.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אלמנה ללא ילדים איננה מקבלת מענק של 91,500 לירות.

א. איסרוב:

היא מקבלת 70% מחמענק.

ל. דיציאן:

אינני רוצה שהיא תקבל את ה-70%. אני מבקש שתינתן לה אפשרות לקבל חלק מן המענק ואח היתרה תקבל כגימלה חודשית. אני יודע שבהצעתי זו יש משום מהפכה. השאלה הזאת התעוררה בקשר למקבלי פיצויים מגרמניה.

ל. דיציאן:

אני חוזר ומעורר את הבעיה הזאת שוב ושוב ולא אחדל לעורר אותה. אני יודע שיש אלמנות ללא ילדים הנמנעות מנישואין בשניה ומעדיפות צורה של נישואין לא רשמיים, בגלל המצב הקיים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

השאלה אם אנחנו צריכים לתת לאלמנה ללא ילדים, שנישאה בשנית, הטבות העולות על אלה שמקבלת אלמנה עם ילדים שנישאה בשנית. אני מבינה שחבר-הכנסת דיציאן מציע שאלמנה ללא ילדים הנישאה בשנית תהיה זכאית לתגמול.

ל. דיציאן:

מענק מוקטן וחשלוס חודשי שוטף, לפי בחירה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

נוסף להצעות שהועלו כאן יכולה להיות הצעה נוספת, שאלמנה עם ילדים הנישאת בשנית תקבל תגמול מוקטן עבור עצמה נוסף לתגמולים עבור ילדיה.

את ההצעות השונות נבחן בישיבתנו הבאה.

מה בענין הגילום?

מ. דרובלס:

נכון שהגילום הקטין את האפשרויות לשיקולי מנגנון, אבל מצד שני הוא קבע כמה דברים והאלמנה צריכה לדעת להסתדר עם התקציב שיש לה.

מר פינק:

הבעיה העיקרית היא בעיית טיפול השיניים, המהווה הוצאה חד פעמית גדולה למדי.

גם יעוץ פסיכיאטרי.

מ. דרובלס:

זה קיים. אנחנו מאשרים מתן טיפול פסיכיאטרי גם לילדים וגם לאלמנה.

מר פינק:

לנושא של טיפול שיניים אין פתרון מלא. הנושא הזה מהווה בעיה בכל תקציב של משפחה רגילה. הוצאה חד-פעמית של אלפי לירות מהווה בעיה בכל משפחה. יש התחלה של טיפול שיניים במרפאות בתל-השומר ונקבע הסדר לקבלת הטיפול במחירים יותר סבירים מאלה שגובים רופאים פרטיים, אבל זה מענה חלקי בלבד.

אני מבקש שסעיף הגילום ישאר פתוח.

מ. דרובלס:

ביקשנו שהטיפול בשיניים יוצא מן הגילום ולאפשר שהוצאה זו תוחזר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.